

Список літератури: 1. Белл Д. Грядущее общество. – М., 1999; Гейтс Б. Дорога в будущее. – М., 1996; Иноземцев В.Л. Пределы догоняющего развития. – М., 2000. Тапскотт Д. Электронно-цифровое общество. – К. – М., 1999. 2. <http://uk.wikipedia.org/wiki/> 3. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. / Под ред. О.Н. Шкаратана. – М., 2000.

І.О. Головінова

Т.Ю. Чайка

ОПТИМАЛЬНІ ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Постановка проблеми. Собівартість продукції - це один з основних результуючих показників роботи підприємства. Досягнення оптимального рівня витрат має важливе значення, оскільки дає змогу підприємству збільшувати свій прибуток за умови стабілізації цін і підтримувати конкурентоспроможність на ринку. Управління собівартістю на промисловому підприємстві вимагає своєчасного виявлення наявних резервів і наступного дієвого координування різних сторін господарської діяльності підприємства.

Аналіз досліджень і публікацій. Багато як вітчизняних, так і зарубіжних економістів досліджували питання стосовно зниження собівартості продукції. Серед вітчизняних – наукові праці таких вчених, як В.В.Пархоменко, А.Г. Бродін [1], А.А.Філінков [2], А.Д.Леонов [3], О.Орлов, Є. Рясних, К.Ларіонова [4], Г.Партин [5], Н.Постолюк [7], В.Романенко, І.Калініченко [8] та інші.

Завданням статті являється дослідження найбільш оптимальних шляхів зниження собівартості продукції на підприємстві.

Собівартість - це економічна категорія, що визначає грошове вираження витрат підприємства на підготовку, виробництво і реалізацію продукції. До неї включаються матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні потреби, амортизація основних засобів та інші витрати [5].

У собівартості, як узагальнюючому економічному показнику знаходять своє відображення всі сторони діяльності підприємства: ступінь технологічного оснащення виробництва та освоєння технологічних процесів; рівень організації

виробництва та праці; ступінь використання виробничих потужностей; економність використання матеріальних та трудових ресурсів та інші умови й фактори, що характеризують виробничо-господарську діяльність [8].

З економічних і соціальних позицій значення зниження собівартості для підприємства полягає у наступному:

- у збільшенні прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства, а отже, у появі можливості не тільки в простому, але й розширеному відтворенні;

- у появі більших можливостей матеріального стимулювання робітників і вирішення багатьох соціальних проблем колективу підприємства;

- у поліпшенні фінансового стану підприємства і зниженні ступеню ризику банкрутства;

- у можливості зниження ціни реалізації на свою продукцію, що дозволяє значною мірою підвищити конкурентоспроможність продукції і збільшити обсяг продажів [9].

Основними напрямками зниження собівартості продукції є:

- підвищення технічного рівня виробництва;
- удосконалення організації виробництва і праці;
- зміна обсягу і структури продукції (з метою зниження умовно-постійних витрат);

- скорочення витрат на сировину та матеріали [3].

По кожному з представлених напрямків виходячи з наявних ресурсів і конкретної ситуації на підприємстві, необхідно розробити перелік заходів, спрямованих на досягнення поставлених цілей. Так, підвищення технічного рівня виробництва може бути реалізовано за такими напрямками:

- суворе дотримання технологічної дисципліни з метою скорочення витрат від браку;

- використання транспорту та обладнання в економічно ефективних режимах;

- збалансоване використання виробничих потужностей;

- підвищення організаційного рівня виробництва з метою скорочення витрат робочого часу і тривалості виробничого циклу;
- впровадження ефективних систем управління якістю продукції.

Зміна технологій дозволяє суттєво знизити витрати. Тобто, якщо автоматизувати певні виробничі процеси, це призводить до більшої узгодженості і зниження витрат, також підприємство може використовувати його, аналізуючи саме виробництво продукту. Багато підприємств вже використовують високий ступінь автоматизації, але ще є значні можливості для оптимізації робочого потоку. Програмне забезпечення аналізує виробничі процеси і визначає час очікування, та його причини. Це показує, де матеріал і компоненти не доступні в разі потреби і дозволяє компаніям оптимізувати виробництво, підвищити ефективність і скоротити витрати.

Досить важливим джерелом зниження собівартості продукції на підприємстві є зростання продуктивності праці. Це обумовлюється тим, що, по-перше, за рахунок зростання продуктивності праці досягається економія заробітної плати, так як зростання продуктивності праці призводить до скорочення витрат на виробництво продукції. По-друге, завдяки зростанню продуктивності збільшується випуск продукції, за рахунок чого досягається зниження собівартості продукції шляхом економії непропорційних витрат.

Удосконалення організації виробництва і праці може бути реалізовано за такими напрямками:

- підвищення мотивації співробітників;
- автоматизація виробництва.

Ще одним із шляхів зниження собівартості по даному напрямку є заміна постачальника - якщо постачальник компонентів не готовий розглянути зниження цін і не може запропонувати більш дешеві альтернативи, компанія, досліджуючи ринки, може знайти постачальників, які задовольняють вимогам, які пропонують краще співвідношення з точки зору задоволення специфікації і низьких цін.

Зміна обсягу і структури продукції (з метою зниження умовно-постійних

витрат) може бути реалізовано за такими напрямками:

- скорочення витрат на обслуговування і управління виробничим процесом;
- раціоналізація організаційної структури системи управління виробництвом.

Вартість компонентів, що входять до складу готового продукту, є одними із основних витрат на виробництво. Скорочення даних витрат навіть в невеликому відсотковому співвідношенні може внести істотні зміни на вартість виробництва. Скорочення витрат на сировину та матеріали може бути реалізовано за такими напрямками:

- зменшення транспортних витрат і витрат на зміст логістичного ланцюга;
- застосування ресурсозберігаючих технологій.

Іноді компанії можуть знизити вартість компонентів, купуючи оптом або замінивши менш дорогими компонентами, які задовольняють вимоги. Іноді дизайн дозволяє використовувати меншу кількість застібок або менше матеріалу без втрати якості. Огляд таких можливостей часто призводить до зниження витрат виробництва.

Ефективна стратегія для зниження собівартості продукції полягає в перегляді компонентів самого продукту. Компанія повинна визначити ключові характеристики продукту, які відповідають за його успіх на ринку. Можна змінити дизайн продукту, щоб зменшити витрати за рахунок усунення незначних особливостей, зберігаючи характеристики, що цінують клієнти.

Слід зазначити, що перелік заходів в кожному конкретному випадку складається індивідуально з урахуванням специфіки поточного стану виробництва і може динамічно змінюватися.

В собівартості продукції знаходять своє відображення всі сторони діяльності підприємства: ступінь технологічного оснащення виробництва та освоєння технологічних процесів; рівень організації виробництва та праці, ступінь використання виробничих потужностей, економність використання

матеріальних та трудових ресурсів та інші умови і фактори, які характеризують виробничо-господарську діяльність. Можна сказати, що саме на дані показники повинні спиратися резерви зниження собівартості продукції. Але звичайно ж, основним і найбільш головним резервом зниження собівартості продукції підприємства є зниження матеріальних витрат. Тому за рахунок закупівлі більш дешевої сировини, а також зі зменшенням транспортних витрат, пов'язаних з її доставкою підприємство може значно знизити собівартість своєї продукції.

Разом з тим слід зазначити, що зниження собівартості має бути розумним, без шкоди якості і конкурентоспроможності випускаємої продукції. Також неприпустимо проводити зниження собівартості за рахунок погіршення становища персоналу підприємства. Таким чином, у загальному випадку доцільно говорити не про зниження, а про оптимізацію витрат.

Системний підхід до зниження собівартості на промисловому підприємстві дозволяє організувати безперервні спостереження за додатковою економією і ефективними способами досягнення мети скорочення і зниження витрат. Така система спроможна ідентифікувати високі виробничі витрати і сприяти розробці стратегії боротьби з ними.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку можуть бути пов'язані з ув'язкою комплексу заходів щодо оптимізації витрат на виробництво продукції з критерієм оптимізації, в якості якого може виступати максимізація інтегрального показника результативності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Список використаних джерел: 1. Экономика предприятия / Под ред. Волкова О. И. – М. : ИН-ФРА-М, 2011. – С. 235–426; 2. *Філінков А.* Размеры предприятий и себестоимость продукции / *А.Філінков* // Экономика Украины. – 2003. – № 9. – С. 42–46; 3. *Леонов А. Д.* Пути снижения себестоимости продукции промышленного предприятия / *А. Д. Леонов* // Экономист. – 2004. – № 7. – С. 41; 4. *Орлов О., Рясних С., Ларионова К.* Планування собівартості продукції / *О. Орлов* // Экономика Украины. – 2007. – №12. – С.39-48; 5. *Партин Г. О.* Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій: монографія / *Г.О. Партин*. – К.: УБС НБУ, 2008. – 219 с; 6. *Партин Г.О.* Формування стратегічної моделі управління витратами підприємства / *Г. Партин* // Фінанси України. – 2007. – №11. – С. 124-133; 7. *Постолук Н.* Значення собівартості продукції при прийнятті управлінських рішень / *Н.Постолук* // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – №6.-С. 114-116; 8. *Романенко В., Калініченко І.* Інформаційне забезпечення управління витратами / *В. Романенко* // Актуальні проблеми економіки України. – 2008. – №3.- С. 13-15; 9. *Філінков О.М.* Про співвідношення змісту категорій "витрати виробництва", "затрати", "собівартість" / *О. Філінков* // Економічна теорія. - 2008. - №4. - С. 12-17; 10. *Юровський Б.* Планирование, учет и анализ себестоимости продукции. // Энциклопедия бухгалтера и экономиста. – 2004. - №8 - с. 7 – 237.